

copiii lor, de memoria copiilor lor. „Copiii au memorie — rostește *Utecistul*. — Peste douăzeci de ani vor avea amintiri.“ De aceea, rămîne lingă sirenă.

„CELĂLALT: Mîine vom fi morți.

UTECISTUL DE LA SIRENĂ: O, abia mîine vom fi vii.

CELĂLALT: Mîine vom fi nimic.

UTECISTUL DE LA SIRENĂ: O, abia mîine vom fi totul.“

Încrederea în acest viitor este suportul eroismului tînarului comunist. Alegerea sa e făcută. În final, el se desparte de *Celălalt*. *Utecistul* urcă la sirenă, *Celălalt* rămîne jos. Cînd se aude *Vocea colonelului*: „Foc!“, *Celălalt* îi strigă *Utecistului*: „Jos, utecistule!“ dar acesta, rănit, prăbușindu-se la pămînt, pronunță cuvîntul simbolic: „Sus! Sus! Sus!“

Sus, către viață, sus, către viitor, sus... către nemurire. Acesta e sensul jertfei eroice a *Utecistului*, a aceluia menit să explice impresionantul gest al lui Vasile Roaită.

Această piesă a fost gîndită și scrisă în preajma lui 16 februarie 1958. Dar Mirodan declară în „Contemporanul“: „Gîndesc greu“ și: „Nu mă pricep la intrigă“.

Cîteva zile după lovitura fascistă din Algeria, a apărut în „Gazeta literară“ piesa lui Al. Mirodan: *Alarmă, fascismul!*, o chemare vibrantă la luptă pentru apărarea valorilor umane, deși ca realizare artistică e mai slabă decît precedentele.

Personajele sînt și aici simbolice. *Alec* e muncitorul, e omul conștient de primejdie, e luptătorul și conducătorul; *Roger* este omul care doarme, omul pe care Alec îl zgîlțîie din pasivitatea lui periculoasă și-l duce cu sine în luptă. *Felicien* e aparentul spectator imparțial, în realitate propovăduitorul supunerii oarbe în fața forțelor negre ale fascismului.

Întreaga piesă (într-un act și ea) este dramatica trezire la luptă a lui Roger de către muncitor. Dinamică și mobilizatoare, prin tema și suflul ei revoluționar, piesa aceasta a fost scrisă cîteva zile după izbucnirea mișcării fasciste din Algeria.

Dar Mirodan declară în „Contemporanul“: „Gîndesc greu“ și: „Nu mă pricep la intrigă“!

Nu, Mirodan nu gîndește greu. El gîndește bine. Gîndește și adînc și dramatic (și scenic, dacă vreți). Și tocmai de aceea, piesa anunțată de atîta timp, *Reportaj '45*, nu poate să rămînă o făgăduință. Ea trebuie oferită cit mai grabnic publicului.

Octombrie, 1958

Lascăr Sebastian

DEZBATERI NEGATIVISTE ?

Sub semnătura lui A. Ghinea, revista clujeană „Tribuna“ a publicat nu de mult* o scurtă dare de seamă despre *Discuțiile în jurul comediei*, discuții ce s-au purtat în paginile publicației sovietice „Oktiabr“.

O seamă de dramaturgi, regizori, critici — pornind de la articolul amplu al lui Vladimir Frolov: „De ce e rău unde e bine?“, publicat mai înainte — dezbate problemele comediei sovietice de la nașterea ei și pînă azi; se arată preocupări de soarta ei; pe alocuri alarmați de unele piedici care-i stau în calea dezvoltării,

* „Tribuna“, II, nr. 36 (83) din 6 septembrie 1958.

dezvăluie o seamă din aceste piedici, mai ales acelea create de o critică teatrală nu îndeajuns de orientată în legătură cu comedia. Cuvîntul oamenilor de teatru sovietici este limpede, răspicat, îndrăzneț, în indicarea cauzelor care au dus la sărăcirea de comedie a repertoriului. Dar tot atît de îndrăzneț, răspicat și limpede este cuvîntul acestor oameni de teatru sovietici, cînd ne arată *ce fel* de comedie e necesară teatrului care luptă pentru o idee și un ideal. Cu alte cuvinte, nu se ia apărarea comediei năpăstuite, așa, în genere, ci a comediei cu conținut partinic. Și deși privite în grabă și superficial, articolele din „Oktiabr“ ar putea da impresia că sînt pline de amărăciune, ele sînt dimpotrivă; pline de optimism, de încredere în viitorul comediei, al satirei, pe scenele sovietice.

O dare de seamă în publicațiile noastre despre aceste dezbateri este bine-venită. De la sovietici nu avem decît de învățat. Și dramaturgi, și regizori, și critici, și Direcția teatrelor. Mai ales acum, în această perioadă, cînd nu s-ar putea spune că stăm strălucit în sectorul comediei.

Dar asemenea dare de seamă trebuie să fie *completă*. Altfel, o să apară că dezbaterile ori s-au desfășurat.. trandafiriu, ori au fost cu totul negativiste.

Or, A. Ghinea, care semnează în „Tribuna“ articolul *Discuții în jurul comediei*, cade în păcatul de a nu fi complet, de a fi unilateral, de a fi văzut sau de-a ne relata *numai* o latură a dezbaterilor. Și anume, acea latură care cuprinde criticile.

N-o să mai reproducem aici încă o dată toate acele critici pe care le reproduce satisfăcut autorul articolului. O să dăm numai o pildă de greșeala în care poți să cazi — și în care și cade A. Ghinea — cînd reproduci un pasaj izolat dintr-o relatare mai amplă, fără să-l însoțești de un comentariu în *spiritul celor susținute de autor*.

Iată, așadar, un asemenea pasaj, așa cum ni-l relatează recenzentul nostru :

„«Satira nu se poate dezvolta în aplauze generale» — spunea S. Mihalkov la Congresul al II-lea al scriitorilor, referindu-se probabil la criticile ce au fost aduse comediei lui, *Racii*. Nici nu apucase autorul să-și termine comedia, iar Teatrul „M. N. Ermolova“ s-o monteze, că au și început observațiile și aluziile (v. L. Varpahovski, „Oktiabr“, nr. 6, 1958, pag. 159) :

— Ce idei promovează această piesă ?

— Nu e oare superficială tema acestei comedii ?

— Cadrează oare ca Teatrul „M. N. Ermolova“ să pună în scenă astfel de glume ?

— Oare e tipică pentru oamenii sovietici lupta pentru a ocupa un loc de odihnă ? Și nu e mai potrivit oare să fie alimentată lupta lor de dorința de a descoperi niște zăcăminte petrolifere ?

Ca o consecință a unor asemenea întrebări, repetițiile la piesa *Racii* au fost întrerupte, iar regizorul L. Varpahovski s-a frămîntat îndelung : cum să mute acțiunea comediei de pe litoralul Mării Negre pe litoralul Mării Caspice“.

Pasajul este exact — nimic de zis. Dar în ciuda exactității lui, să vedem dacă nu dă loc la niște interpretări alandala, tocmai fiindcă e desprins izolat, fără să ni se arate, cît de pe scurt, ce s-a spus înainte și ce s-a spus după acest pasaj. Oricine va înțelege de aici că L. Varpahovski, care-i regizorul principal al Teatrului „M. N. Ermolova“ din Moscova, respingînd criticile aduse comediei *Racii* de S. Mihalkov și socotite de dînsul ca neintemeiate, ar susține că : *o piesă poate să nu promoveze o idee, că o comedie poate să atace și o temă superficială, că*

Într-o comedie *ORICE* este tipic pentru oamenii sovietici etc. Așa se deduce, dacă nu relatăm și declarația foarte ritoasă pe care o face cu câteva rînduri mai sus același om de răspundere care-i L. Varpahovski. Și anume:

„Eu socotesc că teatrele au dreptul să pună în scenă piese felurite după adîncimea gîndirii, după însemnătate și după gen. Teatrele au dreptul și la satiră, și la comedie, și la vodevil, și la glumă“.

De aici deduci ușor că L. Varpahovski nu susține cum că teatrele sovietice ar avea dreptul să joace, de pildă, glumele aberante ale unui Eugène Ionesco. Că gluma — cît o fi ea de glumă — trebuie să aibă un tîlc și nu orice fel de tîlc, ci acela care-i stă la inimă omului muncii pentru care, în Uniunea Sovietică, se scriu și glume.

Dar iată ceea ce se mai poate deduce — în chip fals — din pasajul redat izolat. Anume că regizorul principal al Teatrului „M. N. Ermolova“ ar fi, de fapt, un neajutorat și un timorat; că, înfricoșat de critici, a găsit o soluție ridicolă după „îndelungă frămîntare“: să mute acțiunea de pe un litoral pe altul. Or, aici, Varpahovski face pur și simplu o glumă. Întrucît unul din critici a pretins în mod absurd ca personajele comediei *Racii* să lupte pentru descoperirea unor zăcăminte petrolifere și nu pentru un loc de odihnă, atunci — zice regizorul — hai să ne mutăm pe litoralul caspic, unde se știe că există asemenea zăcăminte, și să părăsim țărmul Pontului Euxin, unde asemenea zăcămintे nu-s. Acesta-i înțelesul celor spuse cu haz de Varpahovski și nu acesta este înțelesul care se degajează din felul în care A. Ghinea face citatul incriminat.

Am dat numai un exemplu. Dar cititorul să fie sigur că întreg articolașul, din păcate, e clădit pe acest mod al citării care dă loc la interpretări anapoda.

Ce-ar spune A. Ghinea, care cunoaște bine toate articolele din „Oktiabr“ referitoare la soarta comediei sovietice, dacă eu aș cita *numai* articolul dramaturgului L. Șeinin, cu care se încheie discuția, și *numai* acele pasaje unde ni se arată că, în ciuda greutăților existente și care trebuie înlăturate, nu stăm chiar așa de rău cu comedia? Ar spune, desigur, că vreau să arăt exclusiv trandafirul lucrurilor. Dacă așa stau lucrurile — și așa stau, nu altfel — pot și eu să spun că A. Ghinea n-a vrut să ne arate decît latura întunecată.

Cred că dezbaterea asupra soartei comediei, a comediei cu tîlcuri noi, trebuie reluată în publicațiile noastre și, pornind de la discuțiile purtate în paginile lui „Oktiabr“, să facem aplicații concrete la atitudinea noastră față de comedia românească actuală și la modalitatea cea mai nimerită pentru dezvoltarea ei. Însă privind problema sub toate aspectele ei